

Οι ελληνικές εξαγωγές μπορούν να πάνε ακόμη πιο ψηλά

© Χριστίνα Σακελλαρίδου
Πρόεδρος του Πανελληνίου
Συνδέσμου Εξαγωγέων

■ **ΙΣΧΥΡΟ ΧΑΡΤΙ** αποτελούν οι εξαγωγές, οι οποίες, μαζί με τον τουρισμό, συνιστούν τις δύο ατμομηχανές ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Δύο κλάδοι που διαχρονικά τροφοδοτούν και στηρίζουν τα δημόσια ταμεία με πολύτιμο συνάλλαγμα, ενώ συντηρούν χιλιάδες θέσεις εργασίας. Οι εξαγωγές, παρά την επιβράδυνση που παρουσιάζουν λόγω της ραγδαίας επιδείνωσης του κλίματος στο εξωτερικό, διατηρούν τη δυναμική τους. Και, με την κατάλληλη στήριξη, μπορούν να πάνε

ακόμη πιο ψηλά. Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν επιτρέπεται εφησυχασμός. Ειδικά όταν βαδίζουμε σε ένα τοπίο που δεν θα ήταν υπερβολή αν το χαρακτηρίζαμε... κινούμενη άμμο. Τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο. Αντίθετα, χρειάζεται να βρισκόμαστε σε διαρκή εγρήγορση. Τα κολακευτικά λόγια που ακούγονται από τα πλέον επίσημα χείλη ξένων αξιωματούχων θα πρέπει να λειτουργούν ως κίνητρο για περαιτέρω βελτίωση. Γι' αυτό και χρειάζεται να συνεχιστεί ο δρόμος των μεταρρυθμίσεων. Είναι μονόδρομος η άρση των όποιων εμποδίων που εξακολουθούν να υπάρχουν στην υγιή επιχειρηματικότητα. Ο εκσυγχρονισμός και η εξάλειψη της διαιδαλώδους γραφειοκρατίας στο Δημόσιο χρειάζεται να τεθούν στον πυρήνα των πολιτικών που χαράσσει η κεντρική διοίκηση, ενώ ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην ανασυγκρότηση της εγχώριας παραγωγής. Σαφέστατα και γίνονται προσπάθειες για την τόνωση των παραγωγικών μονάδων. Ωστόσο, είναι ανάγκη να ενισχυθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να παράγουν διεθνώς ανταγωνιστικά προϊόντα, ικανά να σταθούν επάξια στα ράφια των ξένων σούπερ μάρκετ και όχι μόνο. Οφείλουμε να κλείσουμε όσο μπορούμε το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Αυτή ήταν άλλωστε η «αχίλλειος πτέρνα» μας και ο βασικός λόγος που «μπήκαμε στα μνημόνια». Η οικοδόμηση μιας ισχυρής και ανθεκτικής οικονομίας περνά μέσα από την τόνωση της εγχώριας παραγωγής.

Καθηγητές Οικονομικών και εκπρόσωποι της αγοράς αρθρογραφούν στην «R». Οι ευκαιρίες και οι παγίδες της νέας χρονιάς για τον τουρισμό, τη βιομηχανία, το εμπόριο, τον πρωτογενή τομέα και τις εξαγωγές

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΥΛΙΑ**
d.christoulas@realnews.gr

Η διατήρηση αλλά και η περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας αποτελούν το μεγάλο «στοίχημα» για το 2024. Η ελληνική οικονομία κατέγραψε σημαντική πρόοδο το 2023 και μπορεί να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο τη νέα χρονιά. Δεκατέσσερις καθηγητές Οικονομικών και εκπρόσωποι της αγοράς καταθέτουν τις απόψεις τους στη **Realnews** για τις προοπτικές της, τονίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι «τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να υπάρξει εφησυχασμός». Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας τη νέα χρονιά θα διαδραματίσουν η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας μετά από 12 χρόνια, οι μεταρρυθμίσεις, η απορρόφηση των κονδυλίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ, αλλά και οι επενδύσεις σε δυναμικούς κλάδους, όπως είναι ο τουρισμός, η βιομηχανία και ο πρωτογενής τομέας. Επίσης, σημειώνεται ότι τόσο η οικονομία όσο και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα σε κρίσεις και εξωτερικές αναταράξεις.

© Νίκος Βέττας
Γενικός διευθυντής ΙΟΒΕ,
καθηγητής Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Νέο έτος ελπίδων και προκλήσεων

■ **ΑΝΑΚΑΜΠΤΟΝΤΑΣ** όχι μόνο από τις πληγές της πανδημίας, αλλά και από αυτές της βαθιάς κρίσης χρέους και της μεγάλης ύφεσης, η ελληνική οικονομία βαδίζει σε θετικό μονοπάτι. Θα είναι αυτή η αρχή μιας ισχυρής ανάπτυξης, ώστε να ξεφύγει επιτέλους η χώρα από τις τελευταίες θέσεις των ευρωπαϊκών κατατάξεων και να υπάρξει σημαντική αύξηση της ευημερίας των πολιτών; Ή μήπως μπορεί να ξανακυλήσει η οικονομία σε περιοχή κινδύνου, λόγω εξωτερικών διαταραχών ή εσωτερικών αδυναμιών; Δεδομένου του παρελθόντος, ούτε οι εξωτερικοί κίνδυνοι ούτε οι δομικές αδυναμίες επιτρέπεται να αγνοηθούν. Αλλωστε, συνδέονται μεταξύ τους σε δύο επίπεδα. Το πρώτο αφορά τη δημοσιονομική ισορροπία. Καθώς σταδιακά η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους θα γίνεται μια πιο σημαντική έγνοια, εφόσον θα εξαντλείται η περίοδος χάριτος και τα επιτόκια θα αυξάνονται διεθνώς, είναι κρίσιμο, όσον αφορά τα έσοδα και τις δαπάνες, να υπάρχει αποτελεσματικός μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός. Ετσι, το δημόσιο ταμείο είναι κρίσιμο να υποστηρίξει νέες προτεραιότητες, συμπεριλαμβανοντας τις νέες ανάγκες στα συστήματα Παιδείας και Υγείας, ενώ θα δημιουργούνται μικρά αλλά σταθερά πρωτογενή πλεονάσματα. Ειδικότερα, το Ταμείο Ανάκαμψης είναι αναγκαίο να χρησιμοποιείται ως ένα στρατηγικό εργαλείο μετασχηματισμού και να μη γίνει ευκαιρία κάλυψης πρόσκαιρων αδυναμιών. Το δεύτερο επίπεδο αφορά την παραγωγή στη χώρα. Η ανεργία μειώνεται, οι επενδύσεις αυξάνονται, η χρηματοδότηση αποκτά σταθερότερα χαρακτηριστικά και πολλές επιχειρήσεις είναι ισχυρότερες από παλαιότερα. Το ουσιαστικό, σε βαθμό υπαρκτικής σημασίας, ερώτημα όμως για την οικονομία μας είναι αν και πώς στρέφεται η παραγωγή σε δραστηριότητες υψηλής αξίας. Αυτή είναι και η αναγκαία εξέλιξη που θα προσελκύει και νέο φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. Καθώς μέσα στους κινδύνους υπάρχει η βásiμη ελπίδα μιας γενικά θετικής χρονιάς για την οικονομία μας, η ευκαιρία να μπουν οι βάσεις γι' αυτή τη στροφή δεν θα πρέπει να πάει χαμένη.

Τα «στοιχήματα» των επιχειρήσεων

■ **ΠΑΡΑ** τις αβεβαιότητες που σχετίζονται με τις γεωπολιτικές εξελίξεις, την πορεία των επιτοκίων και τις συνθήκες επιβράδυνσης στην ευρωζώνη, το 2024 μπορεί να είναι μία ακόμη καλή χρονιά για την ελληνική οικονομία. Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός ανάπτυξης του ελληνικού ΑΕΠ θα συνεχίσει να είναι υψηλότερος του μέσου όρου της ευρωζώνης μέχρι και το 2025, με κινητήριο δύναμη τις επενδύσεις και την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας ενισχύει

© Σοφία Κουενάκη
-Εφραίμογλου
Πρόεδρος του Εμπορικού
και Βιομηχανικού
Επιμελητηρίου Αθηνών

αυτή τη δυναμική, βελτιώνοντας τις συνθήκες χρηματοδότησης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και διευρύνοντας τις δυνατότητες για την προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων. Σε αυτό το περιβάλλον, οι ελληνικές επιχειρήσεις καλούνται το 2024 να διατηρήσουν την ανθεκτικότητά τους και να επιταχύνουν τον βηματισμό τους. Καλούνται να αξιοποιήσουν νέες ευκαιρίες και εργαλεία, προκειμένου να αναβαθμίσουν την παραγωγικότητά τους, να ενισχύσουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητά τους, να επιταχύ-

νουν τον πράσινο και ψηφιακό τους μετασχηματισμό. Ο επιχειρηματικός κόσμος αναγνωρίζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια. Ζητά, ωστόσο, να προχωρήσουν ακόμη ταχύτερα και πιο αποφασιστικά οι μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές, ώστε η Ελλάδα να απαγκιστρωθεί από χρόνιες παθολογίες, που εμποδίζουν μέχρι σήμερα το κράτος, τους θεσμούς, τις αγορές και τις επιχειρήσεις να λειτουργήσουν με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα. Ζητά τη δι-

ατήρηση πολιτικών φιλικών προς την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την εξωστρέφεια. Η πρόκληση για την ελληνική οικονομία τη χρονιά που ξεκινά είναι να συνεχίσει να κινείται θετικά σε ένα αρνητικό περιβάλλον. Να παραμείνει σε τροχιά μετασχηματισμού, ποιοτικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Μπορούμε να ανταποκριθούμε, με ακόμη πιο τολμηρή μεταρρυθμιστική ατζέντα και πολιτικές που απελευθερώσουν τις παραγωγικές και δημιουργικές δυνάμεις του τόπου.